

เทศน์ถวายพระราชกุศลแด่พระศพสมเด็จพระสังฆราช(วาสนมหาเถระ)

ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กทม.

เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๑

ธรรมบูชา

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ครั้ง)

อนิจฺจา วต สงฺขารา อุปฺปาทวยธมฺมิโน

อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วุปฺสโม สุโขติ

บัดนี้จะได้แสดงธรรมเพื่อเป็นที่ระลึก และข้อปฏิบัติแก่ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ในขณะที่ฟังธรรมกรุณาพากันตั้งใจฟังให้เกิดผลเกิดประโยชน์ อย่าฟังให้เป็นสักแต่ว่าพิธี เพราะศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่ได้ทรงชวนชวายตะเกียกตะกายมาสอนโลกนั้นไม่ได้ทำเพียงเป็นพิธี แต่ทรงสละเป็นสละตายจริงๆ กว่าจะได้ตรัสรู้ธรรม ถ้าพูดถึงเรื่องความพยายามใดๆ พระองค์ทรงทุ่มเทลงหมดทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความเป็นพระพุทธเจ้า ๑ เพื่อความเป็นศาสดาสอนโลกให้ได้หลุดพ้นจากทุกข์จากสงสารเป็นลำดับลำดับ ๑ จึงต้องทรงชวนชวายเอามากมายผิดธรรมดาอยู่มาก บรรดาพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ทรงชวนชวายสร้างพระบารมี เพื่อความเป็นพระพุทธเจ้า และเพื่อการรื้อขนสัตว์ออกจากโลกนั้น เป็นสิ่งที่อัศจรรย์ไม่มีใครเสมอเหมือน แม้เวลาได้ตรัสรู้ขึ้นมาแล้วก็เช่นเดียวกัน

ธรรมของพระพุทธเจ้าไม่ใช่ธรรมที่คนสามัญธรรมดาจะมีกิเลสทั่วๆ ไปจะรู้ได้เห็นได้ ความรู้ก็แปลกต่างจากโลก ธรรมทั้งหลายที่ทรงรู้ทรงเห็นก็แปลกต่างจากโลก เวลาแนะนำสั่งสอนก็สั่งสอนในสิ่งที่แปลกต่างจากโลก ซึ่งไม่เคยรู้ไม่เคยเห็นไม่เคยสอนกันเลย นี่สรุปความแห่งความเป็นศาสดาของพระพุทธเจ้า ที่ทรงอุตสาหะพยายามประพฤติปฏิบัติมา การแนะนำสั่งสอนโลก จึงต้องทรงสั่งสอนด้วยความรู้และด้วยพระเมตตาจริงๆ เพราะพระองค์รู้พระองค์เห็นจริงๆ ไม่ใช่รู้มาจากคำบอกเล่าหรือจากพิธีการต่างๆ แต่ทรงรู้ทรงเห็นด้วยภาคปฏิบัติจริงๆ

การแนะนำสั่งสอนจึงสอนเพื่อให้เข้าอกเข้าใจในอรรถในธรรม ในความดีความชั่วทั้งหลาย ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับตนอยู่ทุกๆ รายด้วย สอนทั้งวิธีประพฤติปฏิบัติควรละก็ให้ละ ควรบำเพ็ญก็ให้บำเพ็ญจริงๆ จนกระทั่งเป็นผลขึ้นมาจากความรู้ ความเห็นหรือการปฏิบัติของตน ให้ได้เป็นที่อบอุ่นเย็นอกเย็นใจแก่เจ้าของจริงๆ สมกับศาสนธรรมนี้ออกจากท่านผู้บริสุทธิ์ คือพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาประกาศศาสนธรรมนั้น ทรงเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสแม้ชนิดหนึ่งเข้าเคลือบแฝงเลยพอที่จะให้เป็นลุ่มๆ ดอนๆ ในการสั่งสอนสัตว์โลก ดังที่ท่านสอนว่า บาปมีจริง บุญมีจริง นรกมีจริง สวรรค์มี

จริง ตลอดพรหมโลกมีจริง นิพพานมีจริง เหล่านี้เป็นสิ่งที่ทรงรู้ทรงเห็นแล้วตั้งแต่ตรัสรู้ที่แรกมาเป็นลำดับลำดับ

เราจะเห็นได้เวลาพระองค์ทรงบรรลุปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ด้วยภาคปฏิบัติของพระองค์เองในปฐมยามคืนเดือน ๖ เพ็ญ ทรงพิจารณาถึงเรื่องความเกิดแก่เจ็บตาย ซึ่งเป็นเรื่องหาบหามกองทุกข์น้อยใหญ่ทั้งนั้นเรื่อยมาจนหาที่สิ้นสุดยุติไม่ได้เพียงเรื่องของพระองค์เท่านั้นก็มากมายกายกองแล้ว เรื่องการเกิดการตายในภพน้อยภพใหญ่ ไม่ว่าภพใด ๆ ขึ้นชื่อว่าจิตวิญญาณซึ่งเป็นของละเอียด และอำนาจแห่งกรรมและเชื้อแห่งภพนี้ที่จะไม่ให้ไปเกิดได้นั้นไม่มี

ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าเมื่อยังทรงเป็นสามัญชนธรรมดา เช่นเดียวกับเรา ๆ ท่าน ๆ นี้ จึงไม่พ้นที่จะต้องเป็นสัตว์ประเภทต่าง ๆ ตลอดถึงตกรอกอเวจีขึ้นสวรรค์ชั้นพรหม ที่ควรจะย้อนกลับมาเกิดอีกได้ด้วยกันทั้งนั้น เมื่อทรงรู้ทรงเห็นในความเป็นมาของพระองค์แล้วก็เหมือนกับว่าพระทัยหาย ภาษาของเราเรียกว่าใจหาย เพราะเกิดแล้วเกิดเล่า ตายแล้วตายเล่า มีแต่เรื่องแบกเรื่องหาบกองทุกข์ทั้งนั้น มากน้อยตามแต่อำนาจแห่งกรรม

คำว่าเกิดได้แก่เชื้อคืออวิชชาพาให้สัตว์ทั้งหลายเกิด บังคับไม่ได้ว่าไม่ให้เกิดต้องเกิด ร้อยทั้งร้อยเกิดทั้งนั้น แต่การเกิดดีเกิดชั่วสูง ๆ ต่ำ ๆ มีกรรมหนักกรรมเบาทั้งดีทั้งชั่วนั้น เป็นไปเพราะอำนาจแห่งกรรม เพราะสัตว์ทั้งหลายเกิดมาไม่ว่ามนุษย์ไม่ว่าสัตว์ทั่ว ๆ ไป มีโอกาสที่จะทำกรรมดีชั่วได้ด้วยกันทั้งนั้น เป็นแต่เพียงว่าตนเป็นสัตว์ไม่ทราบว่าจะดีทำชั่ว สำหรับมนุษย์เรานั้นพอรู้ได้พอทราบได้ว่าเคยทำดีทำชั่วมา แม้เช่นนั้นก็ไม่สามารถที่จะรู้ความเป็นมาของตน ว่าได้ทำดีทำชั่วมากน้อยเพียงไร

นี่พระองค์เองก็ทรงเป็นอย่างนั้น ทรงถือพระองค์เป็นรากเป็นฐาน เป็นสักขีพยานในการเกิดการตายการตกรอกหมกไหม้ ตลอดถึงไปสวรรค์ พรหมโลก ในชั้นที่ควรจะย้อนกลับมาสู่โลกสู่สงสารเวียนว่ายตายเกิดอยู่อีก พระองค์ได้ทรงท่องเที่ยวมากต่อมากแล้ว และทรงรู้ด้วยปุพเพนิวาสานุสสติญาณโดยไม่อาจสงสัย

ในอันดับต่อไปก็ทรงพิจารณาดูสัตว์โลกเป็นอย่างไร เมื่อได้บรรลุจุตูปปาตญาณในมัชฌิมยามนั้นแล้ว ก็ทรงเห็นเช่นนั้นเหมือนกัน ไม่ว่าจิตวิญญาณดวงใดของสัตว์ของมนุษย์ ของโลกสงสารที่อยู่ในสามแดนโลกธาตุนี้ มีแต่ความดิ้นรนกระวนกระวายอยู่ด้วยอำนาจแห่งกรรมและผลของกรรมทั้งนั้น นี้ก็ประหนึ่งว่าใจหายถ้าภาษาของเราว่าพระพุทธเจ้าทรงพระทัยหายก็ถูก ทั้งสองอย่างนี้ไม่ได้ผิดกันเลย จิตวิญญาณแต่ละดวง ๆ นั้นที่จะไม่เกิด ที่จะไม่ได้เสวยทุกข์สุขในสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิสัยของสัตว์โลกผู้สร้างกรรมแต่ละราย ๆ ที่จะต้องไปเกิดด้วยอำนาจแห่งกรรมของตนนั้นเป็นได้ด้วยกัน

ทั้งนั้น นับแต่พระพุทธเจ้าในเวลาที่ยังทรงเป็นสามัญชนธรรมดาลงมา จนกระทั่งถึงสัตว์ทั้งหลายไม่มีกำหนดไม่มีประมาณ

เพราะฉะนั้นการเกิดการตาย จึงเป็นพื้นเพของสัตว์ผู้มีเชื้อแห่งภพอยู่ภายในใจนี้ จะต้องเกิดตายด้วยกันทั้งนั้น ใครจะปฏิเสธว่าตายแล้วสูญ ว่าบาปไม่มีบุญไม่มีก็ตามนั้นเป็นเรื่องความปิดบังของกิเลสอวิชชา ซึ่งมีความขำขำน้อยในการจัดการลาภการบังคับบัญชาสัตว์ทั้งหลาย ให้เกิดมาเป็นประจำอยู่แล้ว

ในสามแดนโลกธาตุนี้ ไม่มีธรรมชาติใดที่จะมีอำนาจเหนือกิเลสประเภทที่สำคัญได้แก่ อวิชชาปจฺจุยา ที่พาให้สัตว์เกิดตายนี้ไปได้ และวิบากกรรมดีชั่วซึ่งจะเป็นเงาตามตัวไปนั้น ก็เป็นไปด้วยกันอย่างไม่มีการสิ้นสุด ถ้าเป็นรถก็วิ่งจนกระทั่งลงคลอง จมไปเลยทั้งเจ้าของและรถ

ถ้าพูดเรื่องจิตวิญญาณก็หมุนเกิดหมุนตายอยู่ทำนองนั้น ถ้าไม่มีธรรมะเป็นเบรคห้ามล้อและตัดภพตัดชาติให้เย็นเข้ามา ด้วยการสร้างคุณงามความดีทั้งหลายโดยลำดับลำดับแล้ว อย่างไรจิตดวงนี้เคยเป็นมาฉันใดก็จะเป็นไปฉันนั้น ไม่ขึ้นอยู่กับความรู้ความเห็นความเข้าใจของผู้ใด ซึ่งเกิดมาหรือเป็นมาด้วยอำนาจของกิเลสปิดบังแล้ว แสดงออกมาเลย คือต้องเกิดต้องตายด้วยอำนาจแห่งเชื้อคืออวิชชาพาให้เกิดตาย ไปตลอดอนันตกาลนั้นแล

กิเลสปิดบังจิตใจของสัตว์โลกนั้น ก็ไม่ผิดอะไรกับเราเอาผ้ามาปิดตาของเรา หรือคนตาบอดจะเดินเหินไปไหนก็ครั้งที่หนก็ร้อยก็พันครั้งก็ตาม คนตาบอดนั้นจะไม่สามารถระลึกได้ว่าตนได้เคยไปแล้วในสถานที่นั้นๆ ทั้งที่เคยท่องเที่ยวไปมาอยู่ตลอดเวลา แต่ไม่ทราบว่าเป็นเจ้าของเคยไปแล้ว เพราะความปิดบังตาหรือตาบอด

เรื่องของจิตที่บอดด้วยอำนาจของกิเลสอวิชชาปิดบัง ก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน เกิดแล้วตายเล่าๆ ออกจากภพนี้เข้าสู่ภพนั้นไม่มีเวลาหยุดยั้งผ่อนคลายเลย เพราะธรรมชาตินี้พาให้หมุนตัวไปเอง ไม่มีคำว่าชราคร่ำคร่า ถึงว่าเป็น อนิจจัง เพราะอยู่ในแดนสมมุติก็ตาม แต่ก็เปลี่ยนแปลงเพื่อความเป็นกิเลส ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเพื่อความ เป็นอรรถเป็นธรรม ให้ผู้หนึ่งผู้ใดได้รับความสุขความสบาย หรือพอที่จะให้ตายใจจากมันได้เลย ความเปลี่ยนแปลงก็เปลี่ยนแปลงไปแบบกิเลสในวงวิภูวนั้นแล

คำว่า อนิจจัง ของกิเลสต้องเปลี่ยนเพื่อความเป็นกิเลสเสมอ เมื่อเปลี่ยนเพื่อความ เป็นกิเลสอยู่แล้ว คำว่า ทุกข์ ที่สัตว์ทั้งหลายจะต้องเสวยตามอำนาจแห่งกรรมดีกรรมชั่วของตนทำไมจะไม่มี เพราะกิเลสเป็นสาเหตุแท้ๆ ที่จะให้สัตว์ทำบาปทำกรรม เราอยู่เฉยๆ ไม่ได้ต้องทำ ทั้งๆ ที่เราไม่อยากทำก็ตาม แต่อำนาจอันนั้นอยู่เหนือเรา ทำ

ให้เราอยากทำให้เราพอใจ เพราะเหตุนี้จิตใจที่มีความหนาแน่นอยู่ด้วยกิเลสทั้งหลาย จึงอยากจึงหิวโหยในการทำกรรมชั่วไม่มีประมาณ โดยเจ้าตัวไม่รู้นั้นคือความผิด

เราไม่ต้องไปดูจิตของผู้หนึ่งผู้ใด เราดูจิตของเรานี้ก็รู้ เวลาที่ยังไม่เคยอบรม ไม่เคยศึกษาในอรรถในธรรม ไม่เคยปฏิบัติอรรถธรรมเลย เราจะไม่ทราบเลยว่าจิตของเรา วันหนึ่ง ๆ หมุนไปในทางใดมาก ซึ่งส่วนมากก็หมุนไปตามความชอบใจ ความชอบใจนั้น แล ร้อยทั้งร้อยเป็นทางเดินของกิเลสที่เปิดโล่งไว้แล้วให้เราเดินตาม เหมือนสัตว์ตัวที่ถูกจูงไปเท่านั้น ถูกจูงไปจนกระทั่งถึงที่ฆ่า มารู้อีกตัวก็หายไปเสียแล้ว มีแต่เรื่องที่หายไปเสียแล้ว ๆ เพราะอำนาจแห่งกรรมอันนี้ หรืออำนาจของกิเลสมันหนาแน่น ทำสัตว์ทั้งหลายให้เป็นเช่นนั้น

นี่เพียงดูจิตของเรานี้ก็รู้ ถ้าเราดูด้วยภาคปฏิบัติศาสนธรรมของพระพุทธเจ้า เฉพาะอย่างยิ่งจิตตภาวนาเป็นสำคัญมาก ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงเน้นหนักลง ภาคปฏิบัติมากที่สุดทีเดียว ปริยัติ ได้แก่การศึกษาเล่าเรียนให้รู้จักเข็มทิศทางเดินในการละ ในการบำเพ็ญแล้ว ปฏิบัติก็ให้ดำเนิน คือปฏิบัติตามสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้ว นั้น ๆ จะไม่เป็นอื่น เมื่อเราก้าวเดินตามหลักธรรมชาตินี้แล้วก็สามารถที่จะรู้ได้

จิตที่จะรู้ได้ต้องเป็นจิตที่มีความสงบตัว พอยับยั้งตัวได้ด้วยความสงบผ่องใส ถ้าจิตวุ่นวุ่นวายส่ายแส่ กลิ้งไปกลิ้งมาเหมือนฟุตบอล ที่ถูกกิเลสเตะไปทางนั้นยันไปทางนี้ อยู่เช่นนี้ อย่างไม่รู้วิถีความเป็นมาของตัว เกิดเท่าไรก็ไม่รู้ ตายเท่าไรก็ไม่รู้ เคยเสวยทุกขเวทนามาสักก็กัปกี่กัลป์แล้วในจิตดวงนี้ก็ไม่รู้

เพราะจิตดวงนี้ไม่เคยตาย มีแต่เปลี่ยนร่างไปตามอำนาจแห่งกรรมดีชั่ว และเชื้อที่บังคับให้เกิดนี้เท่านั้น แต่ก็ไม่สามารถทราบเรื่องราวความเป็นมาของตนได้ ถ้าเราอยากจะทำเรื่องของเราให้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ท่านเรียกว่าภาคปฏิบัติ ขรรวาสกี้ทำได้ เพราะขรรวาสกี้มีภัยเหมือนกัน ได้แก่กิเลสเป็นเครื่องย้ายตีแหลกลายในจิตใจ หาเวลาสงบเย็นใจไม่ได้ ก็เพราะเราไม่มีธรรมเข้ายื้อแย่งแข่งดีกันนั่นเอง จึงมีแต่เรื่องของกิเลสทำงานภายในหัวใจ เวลามองเห็นหน้ากันก็มีแต่บ่นระบายความทุกข์ออกมาสู่กันฟัง ว่าเป็นทุกข์อย่างนั้นเป็นทุกข์อย่างนี้

ไม่ว่าคนมีคนจนคนโง่คนฉลาด ฐานะใดก็ตาม กิเลสอยู่เหนือนั้น ต้องบังคับให้เกิดความทุกข์ความทรมานอยู่ด้วยกันทั้งนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นเจอกันแล้วจะเอาความสุข ความสบายที่โหนดมาพูดกัน เพราะไม่เคยสุขไม่เคยสบายด้วยอำนาจของกิเลส มีแต่เรื่องความทุกข์ความทรมานเป็นลำดับลำดับมาเท่านั้น จึงต้องได้นำความทุกข์ออกระบายต่อกัน นี่เรื่องของจิตที่วุ่นวุ่นวายเพราะอำนาจของกิเลสมันฉุดมันลาก ทำให้เกิดความทุกข์ ความทรมานอย่างนี้

แต่เราก็ไม่ทราบสาเหตุนี้เกิดขึ้นมาอย่างไร เกิดขึ้นมาเพราะอะไร อันนี้เป็นภัยต่อเราหรือไม่เป็นภัยเราก็ไม่รู้ ร้อนเราก็ถือว่าเราร้อนเสีย ทุกข์ก็ถือว่าเราทุกข์เสีย ไม่ถือว่าสิ่งใดมาทำให้เราเป็นทุกข์ เกิดความทุกข์ความทรมานขนาดไหนก็ตามอยู่ในร่างกายและจิตใจของเรา เราก็จะเหมาเอาเราทั้งคนนี้เป็นทุกข์เป็นความลำบาก ไม่ได้คิดเลยว่าสาเหตุที่เป็นความทุกข์นี้มาจากไหน อะไรเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์จึงได้รับความทุกข์ความทรมาน ก็ไม่รู้เลย เช่นเดียวกันกับสัตว์ที่ถูกจุงเข้าสู่ที่มันนั่นเอง

เมื่อจิตของเราได้รับการอบรมตามหลักศาสนธรรม ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้แล้วโดยถูกต้องนั้น นำเข้ามาปฏิบัติต่อจิตใจ เฉพาะอย่างยิ่งจิตตภาวนา ทำใจของเราให้สงบเย็น อย่างน้อยให้สงบเย็น

ใจอยู่เฉยๆ จะให้สงบเองไม่ได้ ต้องมีเครื่องทำให้สงบ เพราะเวลาฟุ้งซ่านก็มีสาเหตุ มีเครื่องบังคับบัญชาให้จิตฟุ้งซ่าน ไม่ใช่จิตอยู่เฉยๆ จะฟุ้งซ่าน ที่ฟุ้งซ่านนั้นเป็นไปเพราะอำนาจของกิเลส ความสงบนี้จะสงบได้เพราะอำนาจแห่งธรรมซึ่งเป็นเครื่องแก้กัน ถอดถอนกัน หรือเป็นขั้วตักต่อกัน ลบล้างกันกับกิเลสซึ่งมีอยู่บนหัวใจเรา ให้สงบตัวเอง เป็นความสุขแก่ใจเอง

เมื่อเรานำธรรมเข้ามาแก้มาถอดถอน เฉพาะอย่างยิ่งธรรมบทใดที่ถูกกับจิตจิตใจของเรา ที่ท่านแสดงไว้ในกรรมฐาน ๔๐ ห้อง ในบทใดบทหนึ่ง เช่น พุทโธ หรือ อัมโม หรือ สังโฆ หรืออานาปานสติ เป็นต้น ให้นำธรรมบทนั้นๆ เข้ามาสู่จิตใจของเรา แล้วยึดธรรมบทนั้นไว้เป็นคำบริกรรม ให้จิตรู้อยู่กับธรรมบทนั้น เช่น เราบริกรรม พุทโธ ก็ให้จิตรู้อยู่กับ พุทโธๆ ให้มีความสืบเนื่องกันโดยความมีสติเป็นเครื่องบังคับบัญชา อย่าให้จิตเลลโล่ออกไปสู่อารมณ์ใด เมื่อความรู้กับธรรมได้สืบเนื่องต่อกันอยู่แล้ว จิตใจก็จะค่อยสงบเข้ามาๆ

พอสงบลงไปครั้งนี้เท่านั้น ก็สามารถที่จะทำให้ใจเราเป็นสุข เกิดความเชื่อความพอกพอกใจ แล้วความขยันหมั่นเพียรความอุตสาหะพยายามจะตามๆ มาพร้อมๆ กันกับความเห็นที่เป็นสักขีพยานในความสงบของเรา เพียงครั้งหรือสองครั้งนี้เป็นปากเป็นทาง ต่อไปก็จะปรากฏเป็นความสงบขึ้นมาเรื่อยๆ ตามการบำเพ็ญของเรา

นี่ละการปลุกศรัทธาต้องให้รู้ก่อน ศรัทธาที่เคยได้ยินได้ฟังเป็นอย่างหนึ่ง ศรัทธาที่เกิดที่เห็นจากการปฏิบัติของตัวเองที่เรียกว่า สนฺทิฏฺฐิโก เป็นอีกอย่างหนึ่ง แม้สมาธิก็เป็น สนฺทิฏฺฐิโก ที่เราจะต้องรู้เองเห็นเองในการปฏิบัติของเรา พอจิตสงบเย็นลงไปเท่านั้น ความฟุ้งซ่านรำคาญทั้งหลายอันเป็นเรื่องของกิเลสนั้นจะสงบตัวเองไป เพราะถูกธรรมได้แก่สมถธรรมครอบห้วงมันลงไป ใจก็มีความสุขสงบ

เมื่อจิตสงบแล้วเย็นสบายไปหมด เหมือนกับไม่มีสิ่งใด ๆ ในสามแดนโลกธาตุนี้ เข้ามาเกี่ยวข้องกับความรู้ที่เด่นอยู่ภายในตัวเอง ไม่มีเรื่องอันใดเข้ามายุ่งเลย นั่นเรียกว่าความสงบของใจจากจิตตภาวนาของผู้ปฏิบัติ

ใจสงบแนบแน่นลงไปเท่าไร ยิ่งเห็นความแปลกประหลาดและอัศจรรย์ของ ธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ และยิ่งเห็นเป็นของแปลกประหลาดในภาคปฏิบัติ ของเรา ที่พระพุทธเจ้าย้ำแล้วย้ำเล่าว่าเรียนรู้แล้วให้ปฏิบัติ อย่าเพียงจำได้เฉย ๆ จำได้ เฉย ๆ ก็เหมือนกับแปลนบ้านแปลนเรือน ทำสักเท่าไรถ้าเป็นกระดาศก็กองเต็มห้องอยู่ ก็เป็นแต่แปลนอยู่ในกระดาศ ไม่เป็นบ้านเป็นเรือนเป็นตึกเป็นรามบ้านช่องให้ เมื่อเรา ได้นำแปลนนั้นออกมาวางแล้วปฏิบัติหน้าที่ตามแปลนนั้น ย่อมสำเร็จเป็นรูปเป็นร่าง เป็นบ้านเป็นเรือนขึ้นมาฉับใด การปฏิบัติศาสนธรรมที่รับรู้ได้เห็นขึ้นมาภายในจิตของ ตนเอง ก็ย่อมเป็นฉับนั้นเหมือนกัน

ท่านจึงเรียกว่าสวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว เพราะได้ทรงรู้ทรงเห็นเต็ม พระทัยมาแล้วจึงได้มาสอนโลก สมานิไม่ว่าสมานิขึ้นใด พระองค์ทรงรู้ทรงเป็นมาแล้วจึง นำมาสอนโลก เมื่อเป็นเช่นนั้นจะผิดไปที่ตรงไหน เมื่อไม่ผิดก็ยืนยันกันด้วย สุวากขาโต ภคฺวตา ธมฺโม พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ชอบแล้ว ทีนี้เมื่อเราได้ดำเนิน ตามนั้น จิตของเราไม่เคยสงบก็เห็นความสงบ

ความสุขที่เกิดขึ้นจากความสงบของจิตนั้น ต่างกันกับความสุขทั้งหลายที่เราเคย ผ่านมา ไม่ว่าจะผ่านทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายหรือใจคิดเป็นอารมณ์ขึ้นมา เองก็ตาม จะไม่มีสิ่งใดเหมือนกับความสงบเย็น ในขณะที่จิตหยั่งเข้าสู่ความสงบหรือ สมานินั้นเลย นี่เป็นผลให้เราเห็นแล้ว ดีไม่ดีต้องเป็นความตื่นเต้นภายในจิตใจ ตื่นเต้น ด้วย อัศจรรย์ในใจของเจ้าของในขณะนั้นด้วย เพราะไม่เคยรู้ไม่เคยเห็นสิ่งเหล่านี้มาแต่ กาลก่อน แต่เราได้ปฏิบัติตามแนวแถวที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้

เช่น บริกรรม พุทโธ ๆ เป็นต้น ให้ต่อเนื่องสับสนกันเป็นลำดับ จึงได้รู้เห็นความสงบ เย็นเหล่านี้ประจักษ์ใจ อารมณ์อันนี้แม้จะปรุงก็ตาม แต่เป็นอารมณ์ของธรรมที่จะทำใจ ให้สงบโดยลำดับ ไม่เป็นอารมณ์ของกิเลสซึ่งปรุงไปเท่าไรยุ่งไปเท่านั้น แต่อารมณ์ของ ธรรมนี้ปรุงไปเท่าไร มีสติบังคับบัญชาหนาแน่นอยู่ตลอดเวลาแล้ว จะเกิดความสงบเย็น ใจขึ้นมาตามลำดับของการบำเพ็ญ ท่านจึงสอนให้บริกรรม ซึ่งเป็นธรรมกำกับใจในเวลา ภาวนาหรือเวลาอื่น ๆ

เพียงความสงบเย็นใจนี้ก็สว่างโรไปหมดแล้วภายในจิตใจของเรา ทีนี้จลศรัทธา ไม่ต้องบอกเกิดขึ้นมาเอง ธรรมที่สูงกว่านี้มีไหม เพียงจิตเป็นในขั้นสมานินี้ก็เป็นเครื่อง ยืนยัน หรือเชื่อมโยงต่อธรรมขั้นสูง ที่พระองค์ท่านทรงสั่งสอนไว้แล้วโดยไม่อาจสงสัย

แม้เรายังไม่รู้ก็ตาม รู้เพียงขั้นสมมติที่ความสงบแนบแน่นของตนนี้ ก็สามารถที่จะซึมซาบไปถึงธรรมทั้งหลายที่เรายังไม่รู้ไม่เห็น และประมวลเข้ามาสู่กำลังใจของเรา ให้เกิดความเชื่อความเลื่อมใส ให้เกิดความอุตสาหะพยายาม ให้เกิดความขวนขวาย ให้มีความรักใคร่ชอบใจในธรรมเครื่องดำเนินทั้งหลายที่ท่านว่า ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา นั้นจะรวมตัวเข้ามาสู่จิตดวงเดี่ยวนี้อีกก็เป็นพลังขึ้นมา

พลังของธรรมกับพลังของกิเลสนี้ต่างกัน พลังของกิเลสมีมากเท่าไรยิ่งเหยียบย่ำทำลายจิตใจของเรา ให้ทุกข์ยากลำบากทรมานมาก ดีไม่ดีถึงเป็นบ้าก็มี เพราะความที่คิดมาก ยุ่งมาก ทุกข์มากทรมานมาก บีบบังคับมาก แต่พลังของธรรมนี้มีมากเท่าไร ยิ่งให้เราเกิดความสุขเย็นใจ มีความอ่อนน้อมไปหมดภายในจิตใจด้วยความเป็นสุข และเกิดความเมตตาสงสารไม่มีประมาณ เพราะความเมตตาที่เกิดขึ้นมาจากจิตที่สงบ อ่อนตัวที่สุด มีความสุข

เหมือนเรามีสมบัติเงินทองข้าวของมาก คนที่มีธรรมในใจย่อมอยากจะแจกจ่ายให้ทานไป ความรู้วิชามีมากน้อยเพียงไร เมื่อมีแล้วก็อยากจะแจกจ่ายไป นี้ธรรมมีเพียงไรภายในจิตใจ ก็อยากแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนให้ประพฤติปฏิบัติ เพื่อจะได้รู้ได้เห็นบ้างแม้ไม่มากดังธรรมที่เราได้รู้ได้เห็นประจักษ์อยู่นี้ นี่ท่านเรียกว่าสมาธิธรรมเพียงเท่านี้ก็หยั่งไปแล้วชานไปแล้ว แก่เพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายทั้งหลาย

ถ้าเป็นผู้มีนิสัยในทางที่จะรู้จะเห็นสิ่งต่าง ๆ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ว่า พวกเปรตพวกผี พวกเทวบุตรเทวดาอินทร์พรหมทั้งหลายนั้น พระพุทธเจ้าท่านเป็นครูสอนหมดแล้ว ทำไมเราจึงไม่เห็น พิจารณาซิ พระพุทธเจ้าต่างจากเราอย่างไรบ้าง มีความสามารถว่าเราอย่างไรบ้าง สิ่งเหล่านี้เราไม่เห็น ตาของเราก็แค่รูปแค่สีสังขารวรรณะเท่านั้น ไม่มากกว่านั้น หูก็เพียงได้ยิน หูเนื้อหูหนัง ตาเนื้อตาหนัง เพียงอยู่ในวิสัยเท่านั้น

แต่ตาญาณคือตาใจนี้ลึกซึ้งมากไม่มีสิ่งใดจะเสมอเหมือน นี่ละที่พระพุทธเจ้าเปิดอกหมด เมฆมหมัดกำบังจิตใจหรือพระทัยของพระองค์ คือกิเลสทั้งหลายได้เปิดอกหมด ก็เช่นเดียวกับพระอาทิตย์ที่สว่างกระจ่างแจ้งลงมา เห็นหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ฉันทะ พระญาณหยั่งทราบก็ออกมาจากจิตที่สว่างไสวภายในพระองค์ ก็กระจ่างแจ้งไปหมดทั่วแดนโลกธาตุฉันทะนั้น ที่นี้สิ่งใดที่มีอยู่อย่างใดทำไมจะไม่เห็น นรกเคยมีมาตั้งแต่ดั้งเดิม เคยเผาสดรมาตั้งแต่พระพุทธเจ้าองค์ไหน ๆ มาแล้ว

ถ้าจะพูดถึงเรื่องการเกิดของพระพุทธเจ้าหรือการอุบัติของพระพุทธเจ้าแล้ว เราอย่าพูดเลยว่าเพียงเช่นอย่าง ๑๐ องค์หรือ ๕๐ องค์หรือ ๕๐๐ องค์ก็ตาม ดังที่เราเคยเห็นในตำรับตำรามีเป็นล้าน ๆ เพราะเหตุใด เพราะสิ่งที่จะทำให้เป็นพระพุทธเจ้าเกิด

ได้ สิ่งที่จะทำให้จิตใจนี้บริสุทธิ์ขึ้นมาได้คืออะไร ท่านก็ยืนยันไว้แล้วตั้งแต่ตรัสรู้ใหม่ๆ ว่าอริยสัจ ๔

อริยสัจ ๔ คืออะไร คือทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี่แหละเป็นธรรมหรือเป็นโรงงาน อันสำคัญที่สุด ที่จะกลั่นกรองจิตของผู้มีกิเลสให้เบาบางลงไปโดยลำดับ จนกระทั่งถึงความสิ้นกิเลสได้โดยสิ้นเชิงจากอริยสัจทั้งสี่นี้ ไม่มีสิ่งใดที่จะเป็นเครื่องยืนยันจิตที่บริสุทธิ์นั้นได้ นอกจากอริยสัจ ๔ นี้เท่านั้น

อริยสัจ ๔ นี้มีอยู่กับใครบ้าง มีอยู่กับเรา เป็นแต่เพียงว่ายิ่งหย่อนกว่ากันเท่านั้น เช่นทุกข์ สมุทัยมีมาก มรรคคือข้อปฏิบัติของเราที่มีกำลังน้อย นิโรธคือความที่จะดับทุกข์นั้นจึงยังไม่ปรากฏ มีแต่ทุกข์โหมตัวเข้ามาเผาอยู่ทั้งวันทั้งคืน แต่เราไม่รู้วาลิ่งเหล่านี้เป็นอริยสัจ พระพุทธเจ้าแม้พระองค์ปัจจุบันเรานี้ท่านก็ทรงรู้อริยสัจนี้เอง

อริยสัจนี้เป็นเครื่องยืนยัน เป็นเครื่องกลั่นกรองจิตให้บริสุทธิ์ได้ บรรดาพระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงประพฤติปฏิบัติตามหลักอริยสัจนี้แล้วจะไปไหน เมื่อพระพุทธเจ้าหลาย ๆ องค์เป็นไปได้ พระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันนี้จะเป็นไปไม่ได้อย่างไร ก็เป็นได้อย่างเดียวกันนี้ เพราะมีเครื่องกลั่นเครื่องกรองให้เป็น ด้วยการปฏิบัติอย่างเอาจริงเอาจังของท่าน

ที่นี่ย่นเข้ามาถึงพวกเราทั้งหลาย อริยสัจ ๔ ก็มีอยู่ด้วยกันแล้ว ถ้าตั้งใจประพฤติปฏิบัติก็ต้องรู้ต้องเห็นขึ้นมาจนได้ เมื่อรู้เห็นแล้วจะปฏิเสธพระพุทธเจ้าทั้งหลายว่าไม่มีได้อย่างไร จะปฏิเสธมรรคผลนิพพานว่าไม่มีได้อย่างไร ทุกข์ อริยสัจจ รู้ อริยสัจนั้นรู้ อย่างไร เราก็รู้ประจักษ์แล้วภายในจิตใจของเรา สมุทัย อริยสัจจ สมุทัยเป็นของจริงเป็นอย่างไร เราเห็นประจักษ์ด้วยปัญญาอันเป็นมรรคสัจ

เพราะอริยสัจทั้งสี่นี้ทำงานเกี่ยวโยงกัน แยกกันไม่ออก เราจะกำหนดทุกข์ รู้ทุกข์ แล้วจึงมารื้อถอนสมุทัย แล้วจะบำเพ็ญสติปัญญาหรือมรรคให้เกิด ดังที่ท่านแสดงเรียงลำดับไว้ในอริยสัจนั้น คือว่าทุกข์พึงกำหนดรู้ สมุทัยพึงเพียรละ นิโรธคือความดับทุกข์พึงทำให้แจ้ง มรรคพึงอบรมให้มากให้เกิดให้มีขึ้นดังนี้

ถ้าพูดตามหนังสือนี้ก็เหมือนกับว่า ทุกข์ไปอยู่ในโลกหนึ่ง สมุทัยไปอยู่ในทวีปหนึ่ง มรรค นิโรธไปอยู่คนละทวีป ๆ กว่าที่จะนำมารวมตัวแก้กิเลส ถอดถอนตัวให้หลุดพ้นจากทุกข์นั้นไม่มีหวัง ตายทิ้งเปล่า ๆ

ถ้าตามหลักธรรมชาติของการปฏิบัติแล้ว เอ้า เราไม่ต้องเอาที่อื่น เอาตัวของเรา ผู้ปฏิบัตินี้แหละเป็นเครื่องยืนยัน เพราะพระพุทธเจ้าทรงรู้อริยสัจแล้วด้วยการปฏิบัติจึงได้มาเป็นครูสอนโลก เพียงพระองค์เดียวเท่านั้นสอนโลกได้สามแดนโลกธาตุ เป็นยังไง ที่นี้นำอริยสัจนี้เข้ามาปฏิบัติ เพราะเวลาเรากำหนดว่าทุกข์นี้เกิดขึ้นแล้วในตัวของเรา ทุกข์นี้

เกิดขึ้นมาเพราะสาเหตุอันใด นั่นคือปัญญาเริ่มแล้ว สติเริ่มแล้ว ตั้งใจเข้าไปแล้ว เกิดขึ้นมาเพราะสาเหตุอันใด นี่เรียกว่ามรรคัสจเริ่มทำงานแล้วในขณะเดียวกัน

ขอแสดงเพียงย่อๆ เพื่อให้ท่านผู้ปฏิบัติทั้งหลาย ได้ถือเป็นเรื่องหรือเป็นปากเป็นทางต่อไป ให้เห็นประจักษ์ในตนเอง แล้วจะหาที่ค้ำสวากขาตธรรมนี้ไม่ได้เลย จะยอมกราบพระพุทธเจ้าพระองค์นี้ และกราบพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ประหนึ่งว่าเท่าเม็ดหินเม็ดทราย เพราะตรัสรู้แล้วตรัสรู้เล่าตลอดมาตั้งแต่กัปไหนกัลป์ใด

ไม่ใช่โลกนี้มีมาเพียงกัปก็เดือน ๑๐๐ ปี ๒๐๐ ปีนี้เท่านั้น มีมากกัปก็กัลป์ที่โลกกับธรรมเป็นคู่เคียงกันมา โลกกับธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสรู้แล้วนำมาสอนโลกนี้เป็นคู่เคียงกันมา เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงต้องตรัสรู้เรื่อยมาโดยลำดับลำดับดังที่เราเห็นนี้ ในภัทรกัปนี้พระพุทธเจ้าของเราองค์ที่ ๔ เป็นยังง้องค์ที่ ๔ พระสมณโคตมองค์ที่ ๕ พระอริยมตไตรย จะเรียงลำดับกันไปอย่างนั้น หมดยุคแล้วก็จะมาอีกข้างหน้า เพราะหมุนไปเช่นเดียวกันเพื่อช่วยสัตว์โลกดังที่เคยเป็นมาแล้ว

หากไม่มีธรรมะนี้เลย สัตว์โลกนี้จะจมอยู่ตลอดเวลา หาทาทางขึ้นหรือหาทางออกไปไม่ได้ มีแต่ทางเข้า หมุนไปเวียนมาเหมือนกันกับมดแดงไต่ขอบตั่งนั่นเอง เมื่อธรรมมีโดยที่พระพุทธเจ้ามาตรัสรู้แต่ละพระองค์ๆ เท่านั้น ก็สามารถที่จะรู้ชนสัตว์ให้พ้นจากโลกได้อย่างมหาศาล ผู้ที่ควรจะพ้นไปได้โดยสิ้นเชิงได้แก่เป็นอรหัตบุคคลก็ให้พ้นไปได้ๆ ผู้ที่ยังไม่ถึงขั้นนั้นก็หมุนตัวเข้ามา หมุนตัวขึ้นมาเรื่อยๆ

เพราะอำนาจแห่งการประพฤติปฏิบัติ เพราะอำนาจแห่งการสร้างความดีหมุนไปโดยลำดับ เมื่อศาสนาพระพุทธเจ้าพระองค์นี้หมดสิ้นไปแล้ว ศาสดาองค์ต่อไปนั้นก็มาหมุนอีก เพราะอุปนิสัยเหล่านี้เอง นี่ละจึงเทียบกับว่าคนไข้ที่มีหมอมียานั้นมีหวังที่จะหายไปได้ นอกจากคนไข้ประเภท ไอ. ซี. ยู. ก็เช่นเดียวกับประเภทที่ว่าปทปรมะ

ในจริตนิสัยของสัตว์โลกก็มีเช่นนั้นเหมือนกัน อุกมภูติปัญญา คือผู้ที่รู้อย่างรวดเร็ว ก็มี วิปจิตปัญญา ผู้ที่รู้รองลำดับกันลงมากก็มี เนยยะ ผู้ที่พอจุดพอลากพอแนะนำสั่งสอน ตะเกียกตะกายกันไปได้ก็มี ปทปรมะ ประเภทที่สุดวิสัย หุมิตามิ อวิยะทั้งหมดมี แต่บอดหมดหนวกหมด ไม่สนใจในศีลในธรรมในบาปในบุญ แต่แล้วสร้างแต่บาปวันยังค่ำ คึนยังรุ่ง ผู้นี้เองเป็นผู้ที่จะรับเหมาในเรื่องกองทุกข์ทั้งหลาย

ทีนี้คำว่าบาปไม่มีใครจะเป็นผู้รับ ลมปากนั้นรับไม่ได้นะ ว่าบาปไม่มีลมปากไม่ยอมรับ ผู้เจ้าของคือใจดวงไม่ตายนั้นแลเป็นผู้จะเสวยบาปเสวยกรรม ตกนรกก็เหมือนกัน ว่านรกไม่มี ลมปากไม่ได้ไปตกนรก สัตว์ผู้ทำกรรมอันชั่วช้าลามกนั้นแลไปตกนรกเลื่อนไปหมด นั่นฟังซิ ไปสวรรค์ก็เหมือนกัน ในนรกก็ดีในสวรรค์ก็ดี ไม่เคยมีขึ้นใดหรือนรกหลุมใดได้วางจากสัตว์ทั้งหลายซึ่งสร้างแต่ความชั่ว โดยไม่รู้ลึกลับว่าได้

สร้างความชั่วบ้างเลย มีหนายังถล่ำลิกเข้าไปอีกว่า บาปไม่มีบุญไม่มีและตายแล้วสูญ นี่ซิ ที่หนักมากไม่มีใครช่วยได้เลย จำต้องยอมว่ากรรมของสัตว์

คำว่าตายแล้วสูญนี้เป็นบทที่กิเลสย่ำหนักที่สุด ทำให้เหมือนกับว่าประหนึ่งว่าสูญพันธุ์ คือไม่มีความดีติดตัวบ้างเลย เป็นโมฆบุรุษ ถ้าเป็นสิ่งทั้งหลายก็เหมือนกับว่าสูญพันธุ์ แต่กิเลสมันไม่ได้สูญ ธรรมชาตินี้ตรงกันข้าม กลับเพิ่มพันธุ์ที่จะให้เกิดมากขึ้น และยืดยาวนานไปอีกโดยลำดับในจิตวิญญาณแต่ละดวงๆ ที่ปฏิเสธว่าตายแล้วสูญ นี่ละ หลักสำคัญ สัตว์โลกจมกันที่ความสำคัญไปตามกิเลสหลอกว่าตายแล้วสูญนี้แล

เรื่องเหล่านี้มีแต่กิเลสกล่อมใจสัตว์ทั้งนั้นแหละ ธรรมะท่านไม่ได้กล่อม สิ่งใดจริงสิ่งใดแท้ท่านบอกไว้ตามความจริง เช่นว่าบาปมีอย่าทำบาปนะ การทำบาปเป็นความทุกข์ท่านก็บอก เพราะพระองค์เคยทุกข์เพราะการทำบาปมาแล้วจึงนำมาสอนโลก โลกที่ยังไม่รู้พระองค์ก็รับสั่งสอนแนะนำด้วยความถึงใจๆ ถึงพระทัย เหมือนกับว่าใจหาย รับแนะนำสั่งสอนสัตว์โลกด้วยความเห็นโทษจริงๆ ไม่ใช่ธรรมดา เหมือนกับไฟไหม้บ้านไหม้เรือน รีบไปจุดไปลากคนที่กำลังจะถูกไฟเผาอยู่ในบ้านเรือนนั้นออกมาอย่างไม่รู้จักเป็นจักตาย

พระพุทธเจ้าช่วยสัตว์โลกที่ถูกบาปกรรมเผาและเหยียบย่ำทำลาย ก็เช่นเดียวกับผู้ที่ช่วยคนถูกไฟไหม้เหมือนกัน สำหรับผู้ตกนรกก็เป็นอันว่าตกไปแล้วสุดวิสัย แต่ผู้ที่ควรจะแก้จะถอดจะถอนหรือช่วยได้อยู่ พระองค์ก็พยายามตะเกียกตะกาย สอนโลก ตั้งแต่วันตรัสรู้จนกระทั่งปรินิพพาน

เฉพาะพระพุทธเจ้าของเรานี้ก็ยังประทานพระโอวาทคำสั่งสอน คือทางเดินหรือบันไดเอาไว้ เพื่อให้เราได้ไต่ตามันนั้น ให้เดินตามมันแล้วจะค่อยเบาบาง จะแคล้วคลาดปลอดภัย แม้จะไม่ถึงพระนิพพานแต่ก็ยังไปสู่สถานที่เป็นสุคติ เกิดก็เกิดเถิด คนบุญกับคนบาปนี้ต่างกัน คนบาปไปเกิดต้องไปเกิดในที่ไม่พึงปรารถนา เช่นตกนรกหมกไหม้ซึ่งใครอยากจะไปตก แต่แล้วก็ไปตกได้ เพราะความคะนองของตน ความอยากของตนนั้นแหละเป็นของสำคัญที่เคยทำลายเรื่อยมา

เฉพาะอย่างยิ่งว่าบาปไม่มี นี่เป็นตัวที่เสริมคนให้ทำบาปมากที่สุด คำว่าบาปไม่มี ต้องอยากทำแต่ความชั่ว ซึ่งเป็นทางแห่งบาปที่จะไหลมาแห่งบาป ว่าตายแล้วสูญก็เหมือนกัน เมื่อตายแล้วสูญ เรามีชีวิตอยู่นี้อยากทำอะไรก็ทำ เพราะตายแล้วหมดความหมาย นั้นแหละผู้ยิ่งจะเหมาเอาบาปเอากรรมเอาความทุกข์ทรมานมาก

เพราะความจริงตายแล้วไม่สูญจะว้ายังไง พระพุทธเจ้าองค์สิ้นกิเลสวิเศษวิโสเลิศโลก เป็นผู้ทรงแสดงไว้แล้วสิ่งเหล่านี้ กิเลสมันวิเศษวิโสที่ตรงไหน ตั้งแต่เกิดมามัน

เคยไปเห็นสวรรคณีพพานที่ไหน มีแต่มันเผาหัวใจคน เขี่ยบย่ำอยู่บนหัวใจคน ตลอดเวลาเท่านั้น นั่นคือสวรรคณีพพานของมัน

ถ้าหากว่าตายแล้วสูญจริงๆ ก็เลสอยู่กับอะไรพิจารณากันซิ ถ้าว่าตายแล้วสูญ ก็เลสต้องสูญไปด้วยซิ เพราะกิเลสอยู่กับใจ ใจสูญกิเลสก็ต้องสูญไปด้วยซึ่งจะตรงกับความจริง แต่เห็นใหม่ความทุกข์ความลำบาก ความอยากความทะเยอทะยานราคา ตัณหา ยิ่งพอกยิ่งพูนยิ่งมากมุนขึ้นไปโดยลำดับลำดับ ไม่เห็นหรือในหัวใจเราแน่ละ ไม่ต้องไปดูหัวใจคนอื่น มันเหมือนกันหมดในโลกธาตุซึ่งเต็มไปด้วยสิ่งเหล่านี้

ที่นี้ขอย้อนเข้ามาถึงเรื่องการปฏิบัติที่จะให้เห็นสิ่งเหล่านี้ ปิดไม่อยู่ขอให้ปฏิบัติ เกิด อุปนิสัยสามารถที่จะรู้กว้างแคบขนาดไหนในสิ่งภายนอก นอกจากอริยสังข์ที่จะทำใจ ให้บริสุทธิ์ได้แล้ว ยังสามารถที่จะรู้ได้เห็นได้รองพระพุทธเจ้าลงมาเป็นลำดับลำดับ นี้ละ พระสาวกอรหันต์ท่านเป็นเครื่องยืนยันพระพุทธเจ้า หรือเป็นผู้ยืนยันพระพุทธเจ้า ไม่เพียงแต่ยืนยันในความบริสุทธิ์ว่าบริสุทธิ์มาจากอะไร บริสุทธิ์มาจากอริยสังข์ ๔ อริยสังข์ ๔ เป็นเครื่องกลั่นกรองจิตใจให้บริสุทธิ์โดยแท้อย่างเดียว

ความรู้สิ่งเหล่านั้นยังมีอีกมากมาย ยกตัวอย่างย่อๆ เช่นอย่างพระโมคคัลลาน์ ท่านไปเห็นเปรตเห็นผีเห็นอะไร แล้วมาราบทูลพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงรับสั่งว่า เอ๊ย เรื่องสิ่งเหล่านี้เราเคยเห็นมาแล้วตั้งแต่ครั้งโน้นๆ นั่นเป็นสักขีพยานใหม่พิจารณา ขียนอกก็เป็นสักขีพยาน เพราะฉะนั้นพระอรหันต์ท่านจึงเป็นสักขีพยานของ พระพุทธเจ้าได้ ทั้งภายในและภายนอก

ตลอดการแนะนำสั่งสอน ก็สั่งสอนอย่างเต็มอกเต็มใจเต็มความสามารถ สั่งสอน ด้วยความเมตตาจริง ๆ เพราะท่านรู้ท่านเห็นในสิ่งทั้งที่เป็นโทษทั้งที่เป็นคุณมาแล้วเต็ม หัวใจ ทำไมท่านจะไม่สอนได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย จะไม่สอนด้วยความมองจากลำพลา ใน สิ่งที่เคยรู้เคยเห็นมาแล้วทั้งดีทั้งชั่วนั้นแล้ว

เราอยากให้เห็นเรื่องของเรา เราก็พยายามทำใจของเราให้สงบลงดูเป็นยังงี้ เพียงใจสงบเท่านั้นก็เป็นเรื่องประเสริฐแล้ว สำหรับเราที่ไม่เคยพบเคยเห็นธรรมที่สูง กว่านี้ วันหนึ่งเช่นอย่างเราไปทำงานอยู่นี้ ขอให้สมมุติว่าในขณะที่เราทำภาวนาของเรา จิตใจของเราได้เกิดความสงบ แปลกประหลาดอัศจรรย์ขึ้นมา วันพรุ่งนี้ไปทำงานจิตจะ ประหวัดอยู่กับธรรมทั้งวัน จะประหวัดอยู่กับสมาธิทั้งวัน อิ่มเอิบอยู่ตลอดเวลา นั่น

ความสุขที่เกิดจากสมาธินี้ทำให้เราอิ่มเอิบตลอดเวลา ไม่เหมือนกับสิ่งทั้งหลายที่ คิดไปเท่าไรร้อนเท่านั้นๆ ชอบเท่าไรยิ่งร้อนๆ ทั้งรักทั้งสงวน ทั้งยุ่งเหยิงวุ่นวาย ทั้ง กังวลวุ่นไปหมด มีแต่กองทุกข์เผาเจ้าของ ๆ

ส่วนสมาธิธรรมท่านไม่เป็นเช่นนั้น มีแต่ความรักใคร่ความใฝ่ใจ มีแต่ความ
 อาลัยเสียตาย อยากจะทำอยู่ตลอดเวลา นั้นแหละรสแห่งธรรมแทรกเข้าถึงใจแล้ว จะ
 เริ่มชนะกิเลส เราจะเริ่มเห็นความฟุ้งซ่านรำคาญของใจ ซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสผลิตขึ้นมา
 โดยลำดับลำดับ ยิงจิตมีความสงบ คำว่าสงบๆ นี่สงบครั้งหนึ่งๆ นั้นสามารถที่จะสร้าง
 รากฐานจิตใจให้มีความแน่นหนามั่นคงขึ้นเป็นลำดับลำดับ จนกระทั่งว่าเป็นสมาธิ คำว่า
 สมาธิคือความแน่นหนามั่นคงของใจอันเป็นฐานสำคัญ ซึ่งความสงบนั้นแลเป็นผู้หนุน
 ให้เกิดขึ้นมา คำว่าความสงบนี้กรุณาอย่าได้คาดนะ ขอให้เป็นในจิตใจของท่านผู้ปฏิบัติ
 เอง การคาดการณ์ไม่เกิดประโยชน์อะไร ให้เป็นขึ้นในใจของตนเอง

คำว่าสมาธินี้เป็นอย่างไร ท่านว่า **ขณิกสมาธิ** สงบเพียงเล็กน้อย สงบเพียงครู่
 หนึ่งยามเดียวแล้วถอนออกมาพอให้เสียตาย นี่ประการหนึ่ง ประการที่สอง **อุปจาร**
สมาธิ พอจิตสงบตัวเข้าไปแล้ว ไม่ลงถึงฐานแห่งความสงบ กลับถอยตัวออกมาและไปรู้
 สิ่งต่างๆ จะเป็นรู้อะไรก็ตาม ที่แรกมักจะหลอกเสียก่อน แต่เป็นนิสัยอันนั้นจะต้องเป็น
 จะต้องรู้อะไรก็ตาม จะต้องจริงจนได้เมื่อรู้จักวิธีปฏิบัติต่อความรู้ความเห็น ต่อสิ่งที่รู้อะ
 ไรที่เห็นนั้นแล้ว

ท่านเรียกว่า **อุปจารสมาธิ** คือเข้าไปแล้วถอยออกมาเที่ยวรู้อะไรเห็นนั้นเห็นนี้
 ผิดบ้างถูกบ้างในขั้นเริ่มแรก เพราะเรายังไม่เคยรู้ไม่เคยเห็นไม่เคยปฏิบัติ ต่อเมื่อได้รับ
 การอบรมจากครูบาอาจารย์ที่ท่านเคยมีความชำนาญชำนาญมาแล้ว ท่านแนะนำสิ่งใดควรสิ่ง
 ใดไม่ควร สิ่งใดควรเสริม สิ่งใดควรตัดเข้ามา ให้ท่านแนะนำแล้วปฏิบัติตามนั้น ในเวลา
 หนึ่งๆ ความรู้ความเห็นของเจ้าของนั้นแหละเป็นครูของเจ้าของ ผิดก็เป็นครู ถูกก็เป็น
 ครู และสอนเจ้าของไปในตัว ค่อยๆ ชำนาญชำนาญ ต่อไปก็เป็นความจริงขึ้นมาเรื่อยๆ
 นี้เรียกว่าอุปจารสมาธิ

อัปนาสมาธิ นั้นคือความแนบแน่นของใจ อยู่เฉยๆ ก็ตาม ท่านเรียกว่าอัปนา
 สมาธิ คือมีความมั่นคงอยู่ตลอด แม้เราจะคิดอ่านไตร่ตรองเรื่องใดอยู่ก็ตาม ทั้งๆ ที่เรา
 ไม่ได้เข้าสมาธิ แต่จิตนั้นมีความแนบแน่นปึงเหมือนภูเขาตั้งอยู่ภายในตัวเอง ขอให้พูด
 เต็มปากเถิดว่าอยู่ในท่ามกลางอก ไม่ได้อยู่บนสมอ สมอนั้นเป็นที่ทำงานของความจำ
 แต่เรื่องความจริงทางภาคปฏิบัติธรรมแล้ว จิตจะทำงานอยู่ที่ตรงกลางคือทรงอกของ
 เรานี้

จะตรงไหนก็ตามให้ฟังเข้าใจเอาไว้ว่าตรงกลางอกของเรา จิตเป็นสมาธิก็เริ่ม
 ผ่องใสเริ่มสงบที่หัวอกของเรา ผ่องใสมากน้อยเพียงไรเห็นอยู่ตรงนี้ๆ ไม่ขึ้นบนสมอ
 เหมือนภาคความจำเลย นี่ท่านเรียกว่าจิตเป็นสมาธิ แม้ธรรมทุกชั้นทางภาคปฏิบัติจิต

ภาวนา ก็จะพึงเกิดขึ้นเป็นขึ้นในท่ามกลางอกเช่นเดียวกันนี้แล ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติจะพึงทราบด้วยตัวเอง

ที่นี้เวลาจิตเป็นสมาธิเต็มทีของตัวเองแล้ว เราจะคิดจะอ่านอะไรอยู่ก็ตาม ไม่ได้เข้าสมาธิ แต่จิตนั้นย้อนมาดูเมื่อไรจะแน่นปึ๊ง ๆ อยู่ตลอดเวลา นี่คือฐานแห่งสมาธิได้คงตัวแล้ว ได้สร้างฐานขึ้นเต็มทีแล้ว ที่นี้พอเราย้อนเข้ามาสู่สมาธิ จะภาวนาเพื่อระงับดับอาการของความคิดความปรุงทั้งหลายซึ่งเป็นแขนงของจิต จิตนี้ก็จะสงบตัวเข้ามา ๆ แล้วสงบอย่างรวดเร็ว

เพราะความชำนาญของผู้มีสมาธิขั้นนี้ กำหนดเมื่อไรได้เมื่อนั้น แน่นปึ๊งเลย อาการทั้งหลายที่เคยคิดเคยปรุงนั้นหมดเจียบ เหลือแต่ความรู้ที่อัศจรรย์ แน่วอยู่เพียงอันเดียวเท่านั้น นี้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งพอเข้าถึงที่แล้วปล่อยหมด โลกธาตุนี้เหมือนไม่มี แม้ที่สูตรร่างกายของเจ้าของก็หมดความรู้สึกไปโดยสิ้นเชิง เหลือสักแต่ว่ารู้เท่านั้น นั่นก็เป็นสมาธิประเภทหนึ่ง ซึ่งจะเพิ่มขึ้นตามจริตินิสัยของแต่ละราย ไม่เหมือนกันทุกรายไปในวงปฏิบัติ

ให้เห็นในหัวใจเจ้าของซี มีแต่เราเรียนตามตำรับตำรา ตำรับตำราทำนรู้แล้วท่านเห็นแล้ว ท่านบอกสอนเราแต่เราไม่ได้ทำ จึงไม่รู้ไม่เห็น ความรู้ในสมาธิเลยไปอยู่ในตำราเสีย ปัญญาที่อยู่ในตำราเสีย อยู่ในคัมภีร์เสีย วิมุตติหลุดพ้นอยู่ในคัมภีร์เสีย แต่การตกนรกอเวจีเป็นเราไปตกเองใช้ได้หรืออย่างนั้น จึงต้องปฏิบัติ

ธรรมะพระพุทธเจ้าไม่ใช่ธรรมะของเล่น ๆ รู้จริง ๆ ขวนขวายจริง ๆ ตรัสรู้ ๆ ธรรมของเลิศของประเสริฐจริง ๆ พระองค์เลิศแล้วในหัวใจ ไม่มีหัวใจใดเลิศยิ่งกว่าหัวใจของผู้สิ้นกิเลส เลิศอยู่ในหลักธรรมชาติ เป็นอยู่ในหลักธรรมชาติ นั้น เราปฏิบัติทำไมจะไม่รู้ไม่เห็นในเมื่อธรรมเป็นของมีอยู่

ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าจะผิดอะไรกับตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน ถ้าเราจะเทียบก็เหมือนห้างร้านใหญ่ ๆ นั้นแล เอ้า สินค้ามีกี่ประเภท เรามีเงินหาซื้อได้ ไม่ต้องว่ามีเงินหมื่น ๆ แสน ๆ เอ้า เงินล้าน ๆ ก็ไปซื้อซี ของในร้านเป็นยังไง จนตรอกจนมุมไหม อันนั้นราคาเท่านั้น ๆ หาซื้อได้หมด นี่ก็เหมือนกันตั้งแต่พื้น ๆ แห่งธรรม พื้น ๆ แห่งบุญ ไม่ว่าจะการให้ทาน การรักษาศีล การภาวนา ทำลงไปจะปรากฏขึ้นจากศาสนธรรมนี้ทั้งนั้น ๆ จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้น นี้เรียกว่าราคาสินค้าที่สุดยอด ที่สุดแห่งธรรม ได้แก่วิมุตติพระนิพพาน จะรู้ขึ้นจากศาสนธรรมของพระพุทธเจ้านี้ไม่เป็นอย่างอื่นเลย ไม่เป็นที่ไหน ๆ ไม่เป็นอย่างอื่นไม่เป็นที่อื่น จะเป็นขึ้นจากจิตนี้เท่านั้น

การปฏิบัติธรรมให้เห็นอย่างนั้นซี นี้มีแต่ท่องบ่นสังวิธยายธรรม แต่ไม่สนใจปฏิบัติธรรม เมื่อถูกถามว่าถือศาสนาอะไร ดูอยากจะพูดตั้งแต่อยู่ในท้องแม่โน้น ว่าถือ

ศาสนาพุทธๆ ลูกก็พุทธ แม่ก็พุทธ พ่อก็พุทธ บทการกระทำนั้นเหมือนบ้า ทำไมจึงว่าเหมือนบ้า ก็ไปเที่ยวกินเหล้าเมาสุราละซี ทั้งๆ ที่รู้ว่ากินเหล้านั้นเป็นอย่างไร สุราเป็นอะไร คือเครื่องมีนเมา กินเข้าไปแล้วทำคนให้เสียความเป็นปกติดีงาม ดีไม่ดีก็เป็นบ้า กินมาก ๆ แล้วเป็นบ้า

ขอภัยมาก ๆ นะพูดตามความจริง แต่ผู้เป็นเป็นได้ ผู้พูดตามทำไมจะพูดตามไม่ได้ ถ้าจะยอมรับความจริงกันนะ บางทีชู้ทะเล็กออกก็มี เพราะไม่รู้เนื้อรู้ตัว เห็นไหมโทษของสุราทำคนให้เป็นบ้าอย่างสดๆ ร้อนๆ ยังนำมาวัดโลกอุดรธรรมว่าสุราดีอย่างไร ไม้กระดากอายอยู่หรือ ถ้าขึ้นปล่อยให้เป็นอย่างนี้ไปไม่ยอมระลึกรู้โทษของมัน จึงนำกลัวชาวพุทธเราจะเป็นบ้ากันทั้งเมืองไม่อาจสงสัย

นี่ใครเป็นคนสอนไว้ ทำไมเราถึงต้องฝ่าต้องฝ่าเอนกเอาหน้าถ้าเราเป็นชาวพุทธ ไม่ใช่ชาวพุทธคือด้านสังหารธรรมของพระพุทธเจ้า สังหารศาสนาของพระพุทธเจ้า จะเป็นใครถ้าไม่ใช่พุทธบริษัทเรา ท่านก็แสดงไว้แล้วว่า พุทธบริษัทนี้และเป็นผู้ยังศาสนาให้เจริญ และจะทำศาสนาให้เสื่อมให้ฉิบหายไป จะเป็นใครก็คือพวกใดดังที่กล่าวมาแล้วนี้

ปาณาฯ ผ่ากันเร็วยิ่งกว่าลิง อทินนาฯ จกลักเปลอไม่ได้ ฟังชิวาพุทธอะไรจึงต้องเป็นอย่างนั้น กาเมสุ มิจฉาจาร ยิ่งส่งยิ่งเสริมยิ่งวุ่นยิ่งวาย เวลานี้ไม่มีขอบเขต สุนัขสู้ไม่ได้ที่เดียว ตะเกียกตะกายหาแต่เรื่องเป็นบ้านี้มาเผาครอบครัวผิวเมียให้เป็นฟินเป็นไฟไปตามๆ กัน ตลอดลูกเล็กเด็กแดงไม่มีเว้น ที่ไฟพรรคนี้จะไม่เผาให้เดือดร้อนไปตามๆ กัน

รากะตัณหาเวลานี้เกิดแล้วเป็นยังงัย เป็นของดีไหม ไม่มีขอบมีเขตไม่มีเหตุมีผล มีแต่ความอยากความทะเยอทะยานดินอยู่ เราเคยเห็นไหมสุนัข เวลาเขาคึกเขาคะนอง โอ๊ย กัดกันฉีกแหลกไปหมดเลย ตัวตายก็มีตัวเจ็บก็มี เสียสุนัขไปมากมายก่ายกองในเวลาที่มันคึกมันคะนอง นี่จิตใจของเราคึกคะนอง ไม่มีธรรมเป็นเครื่องเยียวรักษา ไม่มีธรรมเป็นเครื่องปราบปรามเลยเป็นเช่นนั้นแหละ

ท่านถึงสอนว่า กาเมสุ มิจฉาจาร ให้มีภาคปฏิบัติรักษากันบ้างซี พระก็มีภาคปฏิบัติตามเรื่องของพระ โยมก็มีภาคปฏิบัติตามเรื่องของโยม แล้วจะงามไปทั่วหน้ากัน ในครอบครัวของเราที่งาม ในตัวของเราก็งาม ในสังคมต่างๆ ที่มีศีลธรรมคุ้มครองรักษาอยู่ก็งาม งามไม่มีสิ้นสุดกุดด้วน งามไปตลอดสายไม่จืดจางว่างเปล่า

เฉพาะอย่างยิ่งศีล ๕ นี้ก็พออยู่พอกินแล้ว เต็มภูมิของฆราวาสแล้ว กาเมสุ มิจฉาจาร ก็ให้มีขอบมีเขต ให้รู้ว่านี่เมียเรานั้นเมียเขา นั่นของเขานี้ของเรา นั่นสามีเรานี้สามีเขา ให้ต่างคนต่างรักษาขอบเขตของตนด้วยความเข้มแข็ง ด้วยการเทิดทูนธรรม

ของพระพุทธเจ้า คือ กาเมสุ มิจจาจาร นี้ไว้ ใครจะเป็นผู้เย็น เรานั้นละเป็นผู้เย็น สามีกีเย็น ภรรยาที่เย็น ไม่ต้องระแวงแคลงใจซึ่งกันและกัน ไม่ต้องทะเลาะเบาะแว้งกันด้วยสิ่งเหล่านี้ จะไปไหนไปเถอะ อยากจะไปทำงานในบ้านนอกบ้านไปเลย เมื่อรู้หลักของศีลของธรรม ปฏิบัติตนตามหลักของศีลของธรรมแล้วเย็นไปหมด

มุสาฯ ก็เหมือนกัน คำโกหกใดก็ตาม จะขอสรุปเอาเลยเรื่องมุสา นี้ โหกใดก็ตามไม่เท่าสามีมามาโกหกภรรยา นะ ภรรยาโกหกสามี เรื่องราคาตัดหาเรื่อง กาเมสุ มิจจาจาร นะ นี้สำคัญมาก อย่างนำไปใช้เพื่อจะได้โกหกแบบนี้ นะ นี่คือการโกหกชนิดฉิบหาย เวลาตายไม่มีพระกล้าไปให้บุญ คือ กุสลา มาติกา นะจะว่าไม่บอก กรุณาทราบไว้ เสียแต่บัดนี้จะไม่สายเกินไป

ถ้าเรารักษาได้เพียงศีล ๕ เท่านั้นเป็นยังไง ผลย่อมสวยงามไปหมด ในครอบครัวเหี้ยมเรื้อนเย็นไปหมดนั่นแหละ เรายังไม่เห็นคุณค่าของศาสนธรรมอยู่หรือ ยังจะว่าศาสนธรรมนี้หมดมรรคผลนิพพานอีกอยู่หรือ ก็หมดละซิเพราะตัวของเราไม่มีคุณค่าอะไร ที่จะสนใจประพฤติปฏิบัติต่อหลักศีลหลักธรรม แล้วเราจะเอาอะไรมาให้คุณค่า

ศาสนาท่านสอนลงที่หัวใจคน สอนลงในความประพฤติของคน แต่ความประพฤติของเราเหมือนกับลิง ใจของเราลึกร้อยตัวสู้ไม่ได้ มันดินมันตืดทั้งวันทั้งคืน ตั้งแต่ตื่นเช้าขึ้นมาจนกระทั่งถึงค่ำ บางทีนอนไม่หลับ เพราะความคิดมาก ยุ่งเหยิงวุ่นวายมาก บางรายเป็นบ้าเพราะความคิดเลยเถิดก็มี เรายังไม่เห็นโทษแห่งกิเลสพืดหัวเราอยู่หรือ ยังจะกล้าไปตำหนิธรรมว่าไม่เกิดผลเกิดประโยชน์อันใดเลยอยู่อีกหรือ นี่ความคิดเรามันผิดไปที่ขั้นแล้ว จึงควรระลึกรู้สึกตัว แล้วแก้ไขเสียแต่บัดนี้ที่ยังเป็นกาลอันควรอยู่ อย่ามัวไปตำหนิธรรมท่านให้เสียตัวเราเพิ่มเข้าไปอีก

การเรียนก็เรียนมาอย่างนั้น ปฏิบัติก็ปฏิบัติอย่างนั้นๆ ไม่มีความจริงใจความจ้ออะไร เพียงให้สวดมนต์ไหว้พระว่า อรหิ สมมาฯ แอ้ๆ จะหลับแล้วอยู่ในห้องพระนั่นแหละ พอ พุทโธฯ แอ้ไปอีกแล้ว ๕ โลกธาตุโน่น กิเลสลากไปถล่มหมดแล้ว กลับมามีแต่กระดูก เนื้อเอาไปกินหนังเอาไปกินหมดแล้ว...กิเลส ตบไตใส่พุงกิเลสเอาไปกินหมด เรายังมาครอกๆ อยู่สบาย ยังเหลือแต่กระดูกก็นอนได้ถ้าลองกิเลสได้กล่อมแล้วคนเรา เอ้า พิจารณาซิ กิเลสทำคนมันทำอย่างนี้แล นี่ละขอให้ท่านทั้งหลายได้นำไปประพฤติปฏิบัติ

ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้านี้คือ ตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน อากาลิโก หมายความว่าอย่างไร เรากล่าวเราสวดอยู่ทุกวัน สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฎฐิโก อากาลิโก นั้น ธรรมมีกาลมีเวลาเมื่อไร ขอให้ปฏิบัติตามหลักนั้น พระพุทธเจ้าจะเฝ้าถึง

ขนาดนั้นเขียวเทรอ มรรคผลนิพพานหมดแล้วสิ้นแล้ว ยังมาประกาศธรรมสอนโลก ปาว ๆ อยู่ จะสมชื่อสมนามเทรอว่าพระพุทธเจ้าเป็นศาสดาเอกของโลก

ให้เราคำนึงถึงท่านผู้เป็นศาสดาชื่อว่าฉลาดขนาดไหน ทรงมรรคทรงผลมาแล้ว ด้วยเหตุผลกลไกอะไร ก็แนะนำสั่งสอนโลกด้วยเหตุผลกลไกอันนั้นอย่างเต็มพระทัย ด้วยพระเมตตาสุดส่วน นอกจากว่าพวกพุทธบริษัทเรานี้มันดื้อมันด้นสันดานหยาบเข้าไปทุกวัน ๆ เสียเท่านั้น จึงไม่ยอมฟังเสียงอรรถเสียงธรรมที่ประกาศกังวานเรื่อยมา ในพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันนี้ก็ ๒๕๐๐ กว่าปีแล้ว

ต่อไปนี้ศาสนาจะไม่มีเหลือในหัวใจของมนุษย์เรานะ จะมีแต่ชื่อแต่นามเท่านั้น ละ เมื่อเป็นเช่นนั้นคนจะตกนรกหมกไหม้ทั้งเป็นนี้แหละ ยังไม่ไปตกนรกเมืองผีก็ตกนรกเมืองคนนี่ก่อน วันหนึ่ง ๆ หาความสุขความสบายไม่ได้เลย เรื่องเงินทองนั้นมีสมบัติเงินทองมี ความฉลาดมี แต่เป็นเรื่องของกิเลสครอบครองเสียทั้งหมดจะว่าไง จึงกลายเป็นพินทุ์กอง

เงินทองเท่าภูเขานี้ก็พินทุ์กอง พินทุ์กอง เพราะเจ้าของไม่รู้วิธีปฏิบัติ ให้กิเลสมันพาใช้เงินทองเหล่านั้น มันก็เอาไปถลุงหมด ทำให้เจ้าของเดือดร้อนขึ้นทุกวัน ๆ เงินทองกองสมบัติก็ช่วยอะไรไม่ได้ เพราะอำนาจของกิเลสบนหัวใจมันจุดมันลากไปเพื่อความล้มจมฉิบหายเสีย มากกว่าที่จะนำมาทำประโยชน์แก่ตน ครอบครัวและสังคมต่าง ๆ ตามควรแก่สมบัติที่มีมากน้อย

สิ่งใดก็ตามไม่ว่าความรู้ความฉลาด ก็ฉลาดไปในทางที่จะทำตัวให้ฉิบหายเสีย ฉลาดไปในทางสังหารตัวเสีย ฐานะดีชั่วอะไรก็เป็นความสำคัญของกิเลส กิเลสเข้าไปทำงานอยู่นั้นหมดเรารู้ไหม เรายังภูมิใจอยู่หรือว่าเรามีฐานะมีเงินทองข้าวของมากมาย กายกอง เรามีความรู้ความฉลาด เรามีฐานะดี เรายังภูมิใจอยู่หรือ เวลานี้ยังเหลือแต่กระดูกเราคิดบ้างซิ ถ้าเอาธรรมของพระพุทธเจ้าเข้าไปจับแล้วจะรู้ทันที ถ้าไม่จับแล้ว จนกระทั่งวันตายก็ไม่รู้ เพราะธรรมพระพุทธเจ้าสอนคนให้รู้ ไม่ใช่สอนคนให้หลงใหลมกมาย

เวลานี้พวกเรารวมขนาดไหนแล้วชาวพุทธเรา ต้องขอภัยด้วยนะนับหลวงตา บัวเข้าด้วย หลวงตาบัวนี้เป็นตัวมกมาย จึงต้องมีแต่เรื่องมกมายมาสอนลูกศิษย์ลูกหานั้นแหละ ขอให้ท่านทั้งหลายนำไปพิจารณาแล้วพยายามแก้ไขตัดแปลงตนเอง ถ้าอยากเห็นสารคุณของตัวเอง อยากเห็นสารคุณของศาสนาที่ว่าพระพุทธเจ้าประกาศไว้ นั้นจริงไหม ให้เห็นในหัวใจของเจ้าของนี่ซิ

นี่ไม่ปฏิบัติ มีแต่จะคว่ำเอาผล ๆ เหตุไม่สนใจเลยเป็นยังงี้ นั่งภาวนาเพียง ๕ นาทีส่วนจิตให้กิเลสลากไป ๕ ทวีป กลับมาแล้ว แหม เรานั่งภาวนาตั้งเท่านั้นนาทีเท่านั้น

นาที ไม่เห็นได้ผลได้ประโยชน์อะไร เรานอนเสียดีกว่านะ นั่นเห็นไหมกิเลสมันกล่อมดีกว่านะ คนในโลกนี้นอนมาสักเท่าไรแล้ว ถ้าว่าดีกว่าก็เลิศกว่าศาสนาละชิ เลิศกว่าธรรมละชิ ไม่จำเป็นจะต้องมาถือศาสนาให้เสียเวล่ำเวลา เพียงความนอนที่ว่าดีกว่าหนักพอแล้ว ให้พี่น้องทั้งหลายพากันพิจารณา จะได้ไม่มามัวทวงเอาคะแนนจากธรรม ด้วยการภาวนาที่กิเลสหลุดลากไป โดยไม่ยอมรับรู้สึกตัวว่าถูกตัมตุนจากกิเลสอยู่เรื่อยไป

วันนี้ได้มีโอกาสมาเทศน์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ได้ถือว่าเป็นไกล่เป็นไกล่ที่ไหน ถือว่าเป็นพุทธบริษัท เหมือนลูกพ่อเดียวกันคือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ท่านเป็นพ่อที่วิเศษวิโส เป็นพ่อที่ตายใจได้ ไม่มีอะไรในสามแดนโลกธาตุนี้ที่จะให้วิเศษวิโสตายใจได้เหมือนพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เมื่อเราตั้งใจอยากเป็นคนดีก็ให้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติ อย่าให้แต่กิเลสลากไปถูไปทั้งวันทั้งคืน

มองไปที่ไหนถ้าหากว่าท่านผู้มีญาณหรือท่านผู้สิ้นกิเลส ดังพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ท่านมองดูเรา นี้ จะเหมือนมองดูคนบ้านะ เป็นยังไง คือกิริยาอาการที่แสดงออกไปอะไร มีแต่กิเลสมันผลัดกันมันเตะมันถีบมันโยนออกไปๆ เเตะไปโน้นเตะไปนี้ กลับไปกลับมา แล้วก็มาบ่นว่ายุ่งว่าเหิงว่าวุ่นว่าวาย ก็ยุ่งละชิ เรื่องกิเลสมันพาคนให้สงบเย็นใจได้เมื่อไร ให้มีความสะดวกสบายได้เมื่อไร มีแต่เรื่องฟืนเรื่องไฟก็คือกิเลส ท่านจึงสอนธรรมะลงไปเพื่อจะดับกิเลส ให้พากันเข้าใจแล้วประพฤติปฏิบัติ

ที่สำคัญก็คือว่าบาปมี บุญมี นรกมี สวรรค์มี นิพพานมี พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์จะไม่สอนค้ำกันเลย เพราะท่านเห็นบาปแล้ว เห็นบุญแล้ว เห็นนรกแล้ว รู้นรกแล้ว รู้สวรรค์แล้ว รู้นิพพานแล้ว จึงนำธรรมที่รู้ที่เห็นที่เป็นอยู่มาตั้งกับตั้งกัลป์นี้มาสอนโลก ท่านจึงสอนแบบเดียวกันทุก ๆ พระองค์

เราอย่าให้กิเลสมาอวดรู้วดฉลาดแข่งธรรมบนหัวใจ ซึ่งธรรมดามันก็แข่งธรรมและเป็นข้าศึกของธรรมอยู่แล้ว ให้มันพามาเป็นข้าศึกของธรรม ลบล้างบาปว่าไม่มี บุญว่าไม่มี แล้วเอาบาปมาเผาตัวเราเองโดยไม่รู้สึกตัว เราอย่าโง่ต่อมันขนาดนั้นชิ เราเป็นชาวพุทธให้มีความเฉลียวฉลาด สอนตัวเองเข้าไป ธรรมท่านว่ายังไงให้เชื่อธรรม ธรรมออกมาจากท่านผู้สิ้นกิเลส กิเลสเป็นตัวข้าศึกที่ทำลายโลกมามากต่อมากแล้ว ให้คิดให้อ่าน ชาวพุทธไม่คิดไม่อ่านไม่มีใครที่จะคิดจะอ่านละ

เอ้า ให้ปฏิบัติลงไป ธรรมะของพระพุทธเจ้านี้ควรจะได้ขั้นไหนก็ให้ได้ ตะกี้นี้พูดถึงเรื่องสมาธิ เอ้า ชั้นของสมาธินี้ได้พูดให้ฟังแล้ว สมาธิถึงขั้นละเอียดสุด แต่ไม่ให้น้องทั้งหลายคาดนะ ให้เป็นขั้นภายในใจตัวเองนั่นแหละเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุด เราคาดไม่ถูก จะกลายเป็นอะไรนอกๆ ไปเสีย เป็นสัญญาอารมณ์ไปเสีย ให้พยายามทำ

ตามที่ท่านสอนแล้วจะปรากฏขึ้นมา สมาธิขั้นใดก็ตามจะเป็นขั้นในวงปัจจุบันเป็นสำคัญ ไม่เป็นขั้นจากอารมณ์อดีตอนาคต

ที่นี้พูดถึงเรื่องปัญญา ปัญญาตั้งแต่เริ่ม ตรุณวิปัสสนา ท่านเรียกว่าปัญญาอ่อน ๆ พยายามพาคิดพาค้น เบื้องต้นปัญญาจะไม่ก้าวไม่เดินนะ เราอย่าเข้าใจว่าผู้มีสมาธิแล้ว ปัญญาจะเกิดเอง ตายเปล่า ๆ นั้นแหละ เอาภาคปฏิบัติไปจับซิ ให้เห็นในตัวของเราเอง สมาธิเป็นรสชาติขนาดไหน มีรสชาติขนาดไหน

ทำให้ติดได้นะสมาธิ ถ้าเราต้องการธรรมที่สูงที่ละเอียด ที่เลิศเลอยิ่งกว่าสมาธิ จึงต้องได้ใช้ปัญญา เพื่อจะพิจารณาคลี่ยุคโลก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันเป็นอยู่มี อยู่ทั้งตัวเขาตัวเรา ให้รู้แจ้งเห็นชัดไปโดยลำดับ นับแต่ชั้นหยาบจนถึงชั้นละเอียดสุด ของสมมุติทั้งสามนี้

คำว่าปัญญา คือการสอดส่อง การพินิจพิจารณาใคร่ครวญ มีกฎ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อสุภะอสุภัง เป็นทางเดินของปัญญา เราจะพิจารณาถึงเรื่องอสุภะอสุภังก็ตาม พิจารณาถึงเรื่องกฎ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็ตาม ให้เราพิจารณาตัวของเรา แล้ว เทียบเคียงทั้งภายนอกภายในเข้ามา เมื่อปัญญาได้เห็นเหตุเห็นผลจากการปฏิบัติ ด้วยการบังคับบัญชาของสติแล้ว จะค่อยก้าวไปเอง เหมือนกับเราเห็นผลของงานแล้วมีความขยันหมั่นเพียรเอง

ในขั้นเริ่มแรกนี้ปัญญายังไม่เห็นผลของตนที่เกิดขึ้นทางด้านปัญญา จึงต้องได้อาศัยการบังคับบัญชา ไม่อย่างนั้นจะนอนจมอยู่ในสมาธิ เพราะคำว่าสมาธินี้เป็นของสำคัญมากนะ จะให้อยู่สักกี่ชั่วโมงก็อยู่ได้ เพราะไม่ยุ่งกับอะไรเลย ตา หู จมูก ลิ้น กาย ระวังหมดไม่เอามาใช้ในเวลานั้น เหลือแต่ความรู้อันเดียวที่แน่วอยู่เท่านั้น ก็ทำให้เพลิน อยู่นั่นได้ทั้งวัน สมาธิที่ละเอียดมากเป็นเช่นนั้น ให้เห็นในหัวใจเจ้าของแล้วก็พูดได้เอง คนเรา

สมาธิทำให้ผู้ปฏิบัติติดได้ เพราะมีรสชาติที่สำคัญมาก พอจิตแยกออกไปสู่รูป เสียง กลิ่น รส จะต้องเป็นความคิดความปรุง มันทึ่เกียจคิดขี้เกียจปรุง เข้ามาอยู่ภายใน จิตอันเดียวไม่ต้องปรุงยุ่งเหยิงวุ่นวายกับอะไร มีแต่ความรู้ที่แน่วอยู่เท่านั้นแสนสบาย นี่ คือขั้นสมาธิที่ละเอียด ก็ยอมรับว่าแสนสบาย ถ้าไม่มีปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้อง

ที่นี้พอใช้ปัญญา ปัญญาเบื้องต้นเราต้องพาคิดพินิจคลี่ยุคโลก หลังจากจิตถอน ออกจากสมาธิแล้ว คำว่าสมาธิ นั้น เป็นธรรมชาติที่สามารถที่จะหนุนปัญญาได้ทุกขั้นของ สมาธิ เราอย่าเข้าใจว่าสมาธิที่แนบแน่นที่สุดแล้วจึงจะมาใช้ปัญญา นั้นเป็นความเข้าใจที่ ไม่ค่อยตรงกับความจริงทางภาคปฏิบัตินัก

สมาธิขั้นใดก็ตาม สามารถที่จะหนุนปัญญาให้เกิดขึ้นได้ตามขั้นของตนๆ โดยลำดับลำดับ เมื่อออกจากทางด้านปัญญาที่เราพิจารณาจนมีความเห็นดีเห็นชอบเมื่อแล้ว ก็เข้าสู่สมาธิ เวลาเข้าสู่สมาธิอย่างอยู่กับปัญญา ให้ทำหน้าที่ของสมาธิอย่างเดียวเท่านั้น เหมือนกับว่าโลกนี้ไม่มี

ทีนี้เวลาถอยออกจากสมาธิก็ให้พิจารณาทางด้านปัญญา ขณะเดินปัญญาก็อย่าห่างสมาธิเช่นกัน เอ้า ทีนี้มีอะไรพิจารณาให้คล่องแคล่ว ให้รู้ให้เห็นว่า อนิจจัง เป็นยังไง ให้เห็นประจักษ์ในหัวใจของเรา ทุกข์ อนตตา เป็นยังไง จนกระทั่งถึงทั่วแดนโลกธาตุ เป็นแบบเดียวเหมือนกันนี้หมด แล้วจะไปยึดไปถืออะไร นั้นถึงเรียกว่าปัญญารอบตัว

พอปัญญามีความสว่างกระจ่างแจ้งขึ้นมาโดยลำดับๆ แล้วก็ไปขัดใจของเรานั้นแหละ ใจที่อยู่ในสมาธินั้นก็เหมือนกับว่า ถ้าเป็นไม้ซุงก็ซุงทั้งต้นไม้ซุงทั้งต้นยังไม่ได้เจียรระโน ต้องเอามาเลื่อยมาไสกบลบเหลี่ยมเสียก่อน ถึงจะสำเร็จประโยชน์ขึ้นมา นี่ก็เหมือนกันเมื่อปัญญาได้เจียรระโน จิตของเรานี้ก็มีความผ่องใสออกมาเรื่อยๆ ความผ่องใสของจิตที่ขัดด้วยปัญญา ความสว่างกระจ่างแจ้งของจิตที่ขัดด้วยปัญญานี้ ต่างกันกับความผ่องใสในขั้นสมาธิ

ทีนี้จะทำให้จิตเพลินกับการพิจารณา เพลินได้ทั้งวันทั้งคืนเมื่อผลเริ่มปรากฏขึ้นมาแล้ว ในขณะที่พิจารณาทางด้านปัญญามีความสว่างกระจ่างแจ้งนั้นแล เป็นขณะที่ฆ่ากิเลสไปด้วยกัน หรืออย่างน้อยกิเลสก็สงบตัวลงไปเรื่อยๆ ฆ่ากันไปเรื่อยๆ ชำระกันไปเรื่อยๆ ขาดกันไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเข้าถึงขั้นภาวนามยปัญญา แต่จะขออธิบายภาวนามยปัญญานี้เพียงสังเขป ให้พอเหมาะกับกาลเวลา

คำว่าภาวนามยปัญญานั้น เกิดขึ้นจากทางด้านภาวนาล้วนๆ ไม่อาศัยอันใดมาเป็นเครื่องอุดเครื่องหนุน นอกจากปัญญาขั้นเริ่มแรกนี้เป็นเครื่องหนุนให้มีความชำนาญแล้ว ก็คล่องตัวไปเท่านั้น ปัญญาขั้นนี้แลที่ท้าวภาวนามยปัญญา หรือปัญญาอัตโนมัตติ หมุนตัวไปเองอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับกิเลสที่เคยหมุนตัวอยู่ในหัวใจของเราโดยอัตโนมัตติ เวลาที่มีอำนาจยอมเป็นเช่นนั้น

ทีนี้ปัญญาเมื่อมีอำนาจทันกิเลส และมีอำนาจเหนือกิเลส แม้กิเลสจะยังมีอยู่ก็ตามปัญญาจะไม่หยุดไม่ถอย จะหมุนตัวตัวๆ ไปเองโดยอัตโนมัตติเช่นเดียวกัน การหมุนนั้นหมุนเพื่อฆ่ากิเลส ค่อยๆ เชี่ยวชูดค้นหากิเลส เมื่อเจอกันแล้วก็ฟัดกันๆ ขาดสะบั้นลงไปภายในจิตใจ

จนกระทั่ง เอ้า ขอสรุปลเลย ถึงขั้นมหาสติมหาปัญญา ออกไปจากภาวนามยปัญญาที่ฆ่าของนี้เอง เมื่อถึงขั้นมหาสติมหาปัญญาแล้ว เอ้าทีนี้กิเลสตัวไหนมีอยู่ที่ไหน

จะเป็นเหมือนกับไฟได้เชื้อเผาเข้าไป ๆ ถึงจะยังไม่ไหม้ก็ตาม เชื้อของไฟมี อยู่ที่ไหนอยู่
เถอะลองไฟได้จ่อเข้าไปแล้ว จะลุกลามไปหมด

นี่ก็เหมือนกัน ตปธรรมเป็นเครื่องแผดเผากิเลส เผาลงไป ๆ จนกระทั่งถึง อวิชชา
ขาลุจยา สงขารานี้ ตัวเป็นเชื้อที่พาให้สัตว์ทั้งหลายเกิด สัตว์ทั้งหลายตาย ปัญญา
อัตโนมัตติแล้วยังไม่แล้ว ยังมหาสติมหาปัญญาสังหารเข้าไป จน อวิชชาขาลุจยา สงขารา
พังทลายลงไป เหลือแต่ใจล้วน ๆ นั่นท่านเรียกว่าความบริสุทธิ์ ใจบริสุทธิ์

สมุทัยคืออะไร สัจธรรมคืออะไร สติปัญญาก็คือสัจธรรม คือมรรคสัง อวิชชาคือ
สมุทัยสัง นั่นฟังกันตรงนั้นเห็นไหม นี่ละท่านว่าอริยสังทำงานท่านทำอย่างนั้น นิโรธคือ
ความดับทุกข์ ดับมาเป็นลำดับลำดับา จนกระทั่งวาระสุดท้ายอวิชชาพังลงจากใจแล้ว
นิโรธแสดงตัวเต็มที่ ตั้งแต่ขณะนั้นไม่มีอะไรมาแสดงอีกเลย นั่นท่านเรียกว่าบริสุทธิ์

บริสุทธิ์ขึ้นมาจากอริยสัง ๔ นี้ยืนยันได้เลย พระพุทธเจ้าพระสาวกที่หมั่นที่แสนที่
ล้าน ๆ พระองค์ก็ตาม จะไม่นอกเหนือจากอริยสังนี้เลย เพราะฉะนั้นอริยสังนี้จึงเป็น
เครื่องยืนยัน ทำผู้ปฏิบัติให้บริสุทธิ์ได้โดยไม่มีที่สงสัย

เวลานี้อริยสัง ๔ มีไหม้ที่พวกเรา เราจะมาหาตำหนิติเตียนเรา ว่ามีอำนาจวาสนา
น้อยบุญน้อย ให้กิเลสกล่อมเอา ๆ กล่อมทั้งวันทั้งคืนกล่อมอยู่ตลอดเวลา มันกินไปชาว
พุทธเรานั้นนะ ให้มีสติตั้งบ้างซิ ทำไมจึงให้กิเลสกล่อมเอาว่าอำนาจวาสนาน้อย แล้ว
กิเลสมีอำนาจวาสนามากมาจากไหนเมื่อไร มันสร้างตัวของมันอยู่ตลอดเวลา มันไม่เห็น
ว่ามันมีอำนาจวาสนาน้อยบุญน้อย

เวลาเราจะสร้างคุณงามความดีเพื่อปราบกิเลส อย่างน้อยเพื่อตัดภพตัดชาติให้
ย่นเข้ามา ตัดภพตัดชาติให้น้อยลง เช่นเรามีภพยังจะต้องเกิดอีกอยู่เป็นหมื่น ๆ แสน ๆ
ชาติก็ตาม ด้วยอำนาจแห่งความดีของเราที่ได้สร้างมาโดยลำดับลำดับานี้ จะย่นวิภูวนเข้า
มา ย่นวิภูจักรเข้ามา ด้วยอำนาจแห่งความดีนี้ จนกระทั่งเข้ามาถึงชั้นเฉพาะ ชั้นตายตัว
ได้แก่ถึงขั้นสำเร็จพระโสดา

พอขั้นสำเร็จพระโสดาแล้ว ท่านว่าอย่างอ่อนจะเกิดในภพในชาตินี้ก็อีกเพียง ๗
ชาติเท่านั้นและก็ไม่ตกนรก ท่ามกลางก็มาเกิดอีก ๓ ชาติ ย่นเข้ามาอีก เอกพีชี มาเกิด
เพียงชาติเดียว ชาติเดียวนั้นอาจจะได้สำเร็จมรรคผลนิพพานในชาตินี้ก็ได้ เช่นอย่าง
พระอานนท์ ท่านสำเร็จพระโสดามาในปัจจุบันนี้แล้ว พอวันจะทำสังคายนาท่านก็ได้
สำเร็จเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเต็มองค์ นั่นเอกพีชี อาจจะเป็นชาติเดียวนี้อีกก็ได้ หรือย่นลง
มากลับมาเกิดอีกชาติหนึ่งก็ได้

อย่างไรก็ตามท่านเหล่านี้เป็นผู้ที่แน่นอนที่สุด ไม่มีที่จะต้องยึดภพยึดชาติ ออกไปให้มากมายเลย สุดท้ายก็ถึงที่สุดวิมุตติพระนิพพาน สังหารทุกข์ทั้งมวลให้ขาด สะบั้นลงโดยสิ้นเชิงได้ในธรรมบทว่า ทุกข์ย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่เกิด

แต่ผู้สร้างบาปนั้นซี เป็นการขยายภพออกไป ไม่ใช่สูญพันธุ์สูญภพ ขยายออกไปเรื่อย ๆ กิเลสมันบอกวาทายแล้วสูญ ๆ ความจริงมันแผ่กระจายภพพันธุ์ของมัน เพื่อจะได้ครอบหัวใจของสัตว์โลกต่อไปไม่มีประมาณกาลเวลา กรุณาท่านทั้งหลายพิจารณานะ เหล่านี้เป็นคำของศาสดาองค์เอกมาสอนพวกเรา

กิเลสสอนพวกเราสอนมามากขนาดไหน เราได้รับความล่มจมจากมันมากเท่าไรแล้ว ควรจะนำมาคลี่คลายพินิจพิจารณาवलลอบคุณหาร ให้รู้ผลรู้ต้นรู้ปลายของมันบ้างแล้วพืดเหวี่ยงกัน เราจะเป็นคนดีขึ้นมา เราจะมีความเย็นขึ้นมาในวันหนึ่ง ๆ จนกลายเป็นคนดีมีความสุขประจำตัว ประจำภพชาติ และสามารถหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ด้วยความคิดของเรา

วันนี้พูดถึงอริยสัจ จนกระทั่งถึงอริยสัจสุดท้ายได้แก่อวิชชาพังไป นั่นแหละ อริยสัจที่ยอดเยี่ยมที่สุด สมุทัยได้แก่อวิชชา มรรคที่ยอดเยี่ยมที่สุดก็คือมหาสติมหาปัญญา พืดกันลงไปขาดสะบั้นไม่มีอะไรเหลือแล้ว ไม่ต้องบอกว่าเลิศก็เลิศ และไม่ต้องบอกว่าจะไปเกิดที่ไหนอีกที่นี่ ภพชาติที่เคยเกิดมามากน้อยเพียงไรประจักษ์แจ้งในปัจจุบันนี้หมด ตัวนี้เองเป็นตัวที่สร้างภพสร้างชาติมากี่หมื่นกี่แสนกี่ล้าน ๆ ภพ คือ อวิชชาตัวนี้เอง ๆ

ที่นี้พออวิชชาขาดสะบั้นออกไปจากหัวใจแล้ว จะเอาอะไรมาเกิดอีกที่นี่ ขาดไปหมดไม่มีอะไรเหลือภายในจิตใจ ท่านว่า สนฺทิฏฐิโก สุดยอด ประกาศกังวานขึ้นแล้วในหัวใจของผู้ปฏิบัติ ของผู้สิ้นกิเลส นั้น จะไปทูลถามพระพุทธเจ้าทำไม เพราะธรรมะอันเดียวกัน พระองค์ก็ทรงสอนโดยสมบูรณ์แล้ว ไปถามพระพุทธเจ้าอยู่ก็แสดงว่ายังไม่สมบูรณ์ในความรู้ นั้นก็หมดปัญหาเท่านั้น ขณะอวิชชาสิ้นซอกลงจากใจ

จึงขอให้พี่น้องทั้งหลายได้ประพฤติปฏิบัติสัจธรรม อย่างน้อยวันหนึ่ง ๆ อย่าให้ละคุณงามความดี ให้ระลึกถึงบาปถึงบุญบ้าง อย่าไปเข้าใจเหมาเอาแต่บาปไม่มี บุญไม่มี นรกสวรรค์ไม่มี ตายแล้วสูญ อันนี้จะจมนะ นี่สร้างความจมไว้กับเจ้าของสร้างอย่างนี้แหละชาวพุทธเรา คนอื่นเขาไม่รู้เรื่องราวเช่นอย่างสัตว์เดรัจฉานก็เป็นอีกประเภทหนึ่ง นี้เราเป็นมนุษย์แท้ ๆ เป็นชาวพุทธแท้ ๆ อย่าให้กิเลสกล่อมใจและเหยียบย่ำทำลายหัวใจนัก ไม่เหมาะสมกับความเป็นพุทธบริษัทของเราเลย

ในอวสานแห่งการแสดงธรรมนี้ จึงขอพุทธานุภาพ อัมมานุภาพ สังฆานุภาพ มาปกป้องท่านทั้งหลาย ให้มีความสุขกายสบายใจ และวันนี้ได้มาเทศน์เป็นธรรมบูชาแต่

สมเด็จฯ ท่าน ในเบื้องต้นไม่ทันได้กล่าวถึงพระองค์ท่านก็เตลิดเรื่องธรรมไปเลย เวลานี้ จึงขอนอบน้อมบุญกุศลทั้งหลาย ที่เกิดขึ้นจากการเทศนาสั่งสอนพุทธบริษัท และการบำเพ็ญของพี่น้องทั้งหลาย ได้อุทิศถวายแด่พระองค์ท่านโดยสมบูรณ์ทุกประการ และขอความสวัสดิ์ของพี่น้องทั้งหลายจงมีโดยทั่วกันเทอญ

รับฟังรับชมพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.Luangta.com หรือ www.Luangta.or.th

และรับฟังจากสถานีวิทยุสวนแสงธรรม กรุงเทพฯ และสถานีวิทยุอุดร

FM 103.25 MHz